

QUỐC TẾ CỘNG SẢN VỚI CÁCH MẠNG VIỆT NAM

Nguyễn Khắc Trinh

Trường Đại học Tây Nguyên

Tóm tắt

Tháng 3-1919, tại Mátxcova, V.I.Lênin và các tổ chức cách mạng của giai cấp công nhân các nước đã thành lập Quốc tế III (Quốc tế Cộng sản). Việc thành lập Quốc tế Cộng sản (QTCS) là sự kiện có ý nghĩa đặc biệt trong lịch sử thế giới thế kỷ XX và ghi một mốc son chói lọi trong lịch sử phát triển của phong trào cách mạng thế giới. Nhân dịp kỷ niệm 100 năm thành lập QTCS, một lần nữa chúng ta hãy nhìn nhận và đánh giá lại những giá trị và đóng góp của QTCS đối với cách mạng Việt Nam từ thế kỷ XX đến nay.

Từ khóa: Quốc tế Cộng sản, Đảng Cộng sản, cách mạng vô sản, cách mạng Việt Nam

1. Mở đầu

Với khẩu hiệu hành động: “*Vô sản tất cả các nước và các dân tộc bị áp bức liên hiệp lại*”, từ khi ra đời, QTCS đã trở thành hậu thuẫn vững chắc cho phong trào cách mạng vô sản (CMVS) và giải phóng dân tộc trên thế giới, thúc đẩy sự ra đời các đảng cộng sản (ĐCS) ở nhiều nước, trong đó có Việt Nam.

Đối với Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCS) và cách mạng Việt Nam, trong 24 năm hoạt động (1919 - 1943), QTCS đã có những đóng góp to lớn, có giá trị trường tồn trong suốt tiến trình cách mạng Việt Nam, từ cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, giành độc lập và thống nhất Tổ quốc, đến công cuộc xây dựng đất nước hiện nay.

2. Nội dung và phương pháp nghiên cứu

2.1. Nội dung nghiên cứu

- Bối cảnh ra đời và những hoạt động của QTCS trong việc giúp đỡ phong trào cách mạng thế giới, trong đó có cách mạng Việt Nam.

- Bối cảnh của xã hội Việt Nam cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX và quá trình vận động đến với con đường CMVS của những người yêu nước Việt Nam, đứng đầu là Nguyễn Ái Quốc.

- Những hoạt động chỉ đạo, phối hợp của QTCS đối với ĐCS và cách mạng Việt Nam cũng như mối quan hệ tương tác giữa cách mạng Việt Nam với QTCS.

- Những ảnh hưởng về tư tưởng chính trị, phương hướng chiến lược cách mạng từ QTCS đến việc hoạch định đường lối, chiến lược cách mạng của ĐCS Việt Nam.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nền tảng của nghiên cứu là phương pháp lịch sử và lôgic nhằm làm sáng tỏ vai trò của QTCS đối với cách mạng thế giới trong đó có Việt Nam. Từ đó làm rõ những đóng góp của QTCS đối với cách mạng Việt Nam trong thế kỷ XX và những giá trị của nó ngày nay.

Ngoài ra, nghiên cứu còn kết hợp các phương pháp như: phương pháp nghiên cứu lý luận; phương pháp khảo cứu tài liệu... nhằm làm sáng tỏ những vấn đề lý luận và thực tiễn của cách mạng thế giới và Việt Nam cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX. Trọng tâm là sự ra đời, hoạt động của QTCS và những tác động của tổ chức này đến sự ra đời, hoạt động của ĐCS Việt Nam cũng như sự vận động, phát triển của phong trào cách mạng Việt Nam

2.3. Mục tiêu nghiên cứu

Đánh giá một cách đầy đủ những đóng góp của QTCS đối với cách mạng Việt Nam trong thế kỷ XX và những giá trị của nó đối với sự nghiệp cách mạng mà Đảng và nhân dân Việt Nam đang tiến hành.

3. Kết quả và thảo luận

Nhìn lại ¼ thế kỷ ra đời và hoạt động, QTCS đã làm thay đổi sâu sắc cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp vô sản và nhân dân lao động trên thế giới. Gắn với cách mạng Việt Nam, từ suốt quá trình vận động ra đời đến toàn bộ quá trình hoạch định đường lối lãnh đạo cách mạng Việt Nam của ĐCS Việt Nam, QTCS đã đóng một vai trò và những đóng góp vô cùng quan trọng. Cụ thể là:

3.1. QTCS đã soi sáng con đường để cách mạng Việt Nam tiến lên và đặt cách mạng Việt Nam trong quỹ đạo của cách mạng vô sản

Từ năm 1858, thực dân Pháp xâm lược nước ta, nhân dân ta liên tiếp đứng lên đánh đuổi bọn cướp nước, tiêu biểu như phong trào Cần Vương do vua Hàm Nghi và Tôn Thất Thuyết khởi xướng; phong trào Đông Du của Phan Bội Châu; phong trào cải cách của Phan Chu Trinh, khởi nghĩa Yên Thế do Hoàng Hoa Thám lãnh đạo... nhưng tất cả đều thất bại. Nguyên nhân cơ bản khiến các cuộc đấu tranh này thất bại là thiếu đường lối cách mạng đúng đắn, thiếu một tổ chức tiên phong, đại diện cho quyền lợi của các giai tầng trong xã hội, có khả năng quy tụ và tổ chức cuộc đấu tranh chung chống lại đế quốc và tay sai, giành độc lập cho dân tộc. Cách mạng Việt Nam lâm vào tình trạng khủng hoảng về đường lối và giai cấp lãnh đạo.

Trong bối cảnh đó, ngày 05-6-1911, Nguyễn Ái Quốc đã rời Tổ quốc ra đi tìm đường cứu nước với mong muốn “*Tôi muốn đi ra ngoài, xem nước Pháp và các nước khác. Sau khi xem xét họ làm như thế nào, tôi sẽ trở về giúp đồng bào chúng ta*”. Dù vậy, phải mất 10 năm loay hoay với nhiều học thuyết cách mạng trên thế giới, Nguyễn Ái Quốc mới tiếp cận được học thuyết CMVS thông qua Sơ thảo lần thứ nhất những Luận cương về vấn đề dân tộc và vấn đề thuộc địa của V.I.Lê-nin và đi đến quyết định: “*muốn cứu nước và giải phóng dân tộc, không có con đường nào khác ngoài con đường cách mạng vô sản*”. Từ đây, ánh sáng của chủ nghĩa Mác - Lê-nin mà hình mẫu của nó là Cách mạng Tháng Mười Nga, đã dẫn dắt Nguyễn Ái Quốc đến với con đường cách mạng vô sản, lấy nó làm ngọn cờ dẫn dắt phong trào công nhân và phong trào yêu nước Việt Nam tiến lên.

Tiếp sau Nguyễn Ái Quốc, những người cách mạng Việt Nam có cơ hội được học tập và hoạt động trong sự bảo trợ của QTCS tiếp tục được quốc tế trau dồi, tạo điều kiện trở thành lãnh tụ cách mạng của Đảng. Và lẽ dĩ nhiên, những tư tưởng, lý luận của QTCS tiếp tục được thấu triệt và kiên định trong các định hướng phát triển của cách mạng Việt Nam, kể cả những khi QTCS có những sai lầm, tâ khuynh.

Lựa chọn con đường CMVS, Nguyễn Ái Quốc và các nhà cách mạng Việt Nam đã đặt cách mạng GPDT ở Đông Dương vào quỹ đạo của cách mạng vô sản thế giới, nhờ đó đã phá vỡ sự *đơn độc của cách mạng* phương Đông. Khi Nguyễn Ái Quốc tham gia QTCS, với sự đấu tranh quyết liệt của Người, những người cộng sản thế giới mới thấu hiểu được tình cảnh của nhân dân Đông Dương và xây dựng *Vấn đề Đông Dương* trong chương trình nghị sự của các đại hội và các kỳ họp của Ban Chấp hành QTCS,.

Mặt khác sự hình thành *Vấn đề Đông Dương* bao gồm những nghiên cứu khá đầy đủ của Người về các mặt kinh tế, văn hoá, xã hội xứ Đông

Dương là cơ sở quan trọng để BCH QTCS và những nhà cách mạng thế giới có những chỉ thị, góp ý đối với cách mạng Việt Nam. Đây là điều kiện tốt giúp các nhà cách mạng Việt Nam, mà trước tiên là Nguyễn Ái Quốc có thêm những ý kiến quý báu trong quá trình hình thành tư tưởng và con đường phát triển của cách mạng Việt Nam.

3.2. QTCS đã đào tạo cho Việt Nam một thế hệ cán bộ đầu tiên có đầy đủ trình độ lý luận, thực tiễn và vô cùng nhiệt huyết để xây dựng, phát triển Đảng, phát triển phong trào đấu tranh cách mạng

Sau khi lựa chọn con đường CMVS, Nguyễn Ái Quốc đã tích cực tham gia vào các hoạt động của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, bắt đầu từ Pháp, sau đó đến Liên Xô và các nơi khác mà Người đặt chân đến, đặc biệt là trong thời gian hoạt động ở QTCS. Bằng những tố chất cá nhân, với lòng yêu nước và nhiệt huyết cách mạng, Người đã không ngừng trau dồi lý luận của chủ nghĩa Mác – Lênin và thực tiễn sinh động ở các nước. Nhờ đó, những tư tưởng của Người về con đường cách mạng giải phóng dân tộc ở thuộc địa đã từng bước hình thành, hoàn thiện và được truyền bá về Việt Nam. Không những vậy, nó còn bổ sung nhiều luận điểm quan trọng cho kho tàng lý luận CMVS và phong trào cộng sản và công nhân quốc tế. Những giá trị này được minh chứng bởi thực tiễn cách mạng Việt Nam và cách mạng thế giới trong thế kỷ XX và cả thế kỷ XXI.

Cảm nhận rõ môi trường học tập và rèn luyện quý báu tại QTCS, trong quá trình chuẩn bị các điều kiện cho sự ra đời của ĐCS Việt Nam, Nguyễn Ái Quốc đã lựa chọn và cử những người cách mạng Việt Nam ưu tú đến học tập tại QTCS. Đầu tiên và tiêu biểu nhất là các học viên ở các lớp huấn luyện chính trị do Hội Việt Nam cách mạng thanh niên tổ chức tại Trung Quốc trong khoảng thời gian từ năm 1925 đến năm 1927 và cả một quãng thời gian dài sau khi ĐCS Việt Nam ra đời.

Theo số liệu thống kê, giai đoạn từ năm 1923 đến năm 1938, các cơ quan của QTCS như: Trường đại học Phương Đông, Viện nghiên cứu các vấn đề dân tộc và thuộc địa, Trường Quốc tế Lênin và các cơ quan khác của Quốc tế Cộng sản đã đào tạo cho Việt Nam hơn 70 nhà cách mạng, ngoài Nguyễn Ái Quốc còn có Trần Phú, Lê Hồng Phong, Hà Huy Tập, Nguyễn Thị Minh Khai, Nguyễn Văn Tạo, Bùi Công Trùng, Nguyễn Thế Rục,... Được học tập và rèn luyện ở môi trường QTCS, những người cộng sản Việt Nam có điều kiện tốt nhất để thâm sâu tư tưởng quốc tế vô sản, tìm thấy ở QTCS những nhận thức sâu sắc và nguồn cảm hứng cách mạng chân chính, để từ đó hình thành con đường và nhiệt huyết đấu tranh của riêng mình, về sau họ đều là những lãnh tụ của Đảng.

Trong vòng vây của chủ nghĩa đế quốc và những khó khăn của riêng mình, QTCS vẫn giành những ưu tiên trong đào tạo cán bộ cách mạng cho

Việt Nam là một đóng góp quý báu, thể hiện rõ trách nhiệm và tinh thần quốc tế vô sản. Điều đó càng có ý nghĩa lớn hơn khi mà nhà cầm quyền Pháp đang thực hiện chính sách nô dịch về văn hóa, giáo dục và ngăn cấm sự lan tràn của chủ nghĩa cộng sản đến Đông Dương. Vì vậy, có thể khẳng định, đây là đóng góp vô giá của QTCS đối với cách mạng Việt Nam mà ĐCS Việt Nam cũng như nhân dân Việt Nam phải luôn khắc ghi.

3.3. QTCS đã giúp những người cộng sản Đông Dương thành lập được chính đảng, là điểm tựa vững chắc và luôn theo sát việc xây dựng, hoạch định đường lối và quá trình tổ chức phong trào đấu tranh ở Đông Dương

Từ khi đặt *Vấn đề Đông Dương* trong chương trình hành động của mình, QTCS luôn tạo những điều kiện tốt nhất để gây dựng tổ chức ĐCS ở xứ Đông Dương. Việc cử Nguyễn Ái Quốc về hoạt động ở những vùng gần Đông Dương đã thể hiện rõ dụng ý này. Khi Nguyễn Ái Quốc thành lập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên và mở các lớp đào tạo cán bộ cách mạng cho Đông Dương, một số ít sau đó được gửi đi học tập tại QTCS càng thể hiện rõ sự quan tâm, tạo điều kiện của QTCS.

Được QTCS truyền nhiệt huyết, những người cộng sản Đông Dương không ngừng thúc đẩy sự lan tỏa con đường CMVS, thúc đẩy và làm chuyên biến mạnh mẽ phong trào đấu tranh theo con đường CMVS ở Đông Dương. Và ở thời điểm quan trọng nhất, khi chỉ trong vòng 4 tháng (từ tháng 6 đến tháng 9/1929) ở Đông Dương đã hình thành 3 tổ chức cộng sản gồm: Đông Dương cộng sản Đảng (6/1929), An Nam Cộng sản Đảng (8/1929) và Đông Dương cộng sản Liên đoàn (9/1929), để thống nhất được tổ chức lãnh đạo phong trào, tháng 10/1929, QTCS đã gửi cho những người cộng sản Đông Dương một bức thư đề nghị hợp nhất thành một chính đảng duy nhất. Trong thư QTCS khẳng định rõ: *“Không có một đảng cộng sản đồng nhất vận động quần chúng thợ thuyền và nông dân ngày càng phát triển, đó là một sự nguy hiểm rất lớn cho tương lai tối cận của cuộc cách mạng ở Đông Dương... nhiệm vụ quan trọng hơn hết và tuyệt đối cần kíp của tất cả những người cộng sản Đông Dương là sáng lập một đảng cách mạng của giai cấp vô sản... Và ở Đông Dương chỉ có đảng ấy là tổ chức Cộng sản mà thôi”*.

Nhận chỉ thị thư từ QTCS, Nguyễn Ái Quốc đã lãnh trọng trách triệu tập các đại biểu tham dự HN hợp nhất các tổ chức cộng sản thành lập ĐCS Việt Nam vào đầu năm 1930 và chính người đã khởi thảo những văn kiện có tính cương lĩnh đầu tiên cho Đảng. Nội dung các văn kiện là sự quán triệt sâu sắc, tuân thủ và vận dụng sáng tạo thuyết Mác - Lênin, các chỉ thị, nghị quyết của QTCS. Cụ thể, Điều lệ tóm tắt đã chỉ rõ: *“Phải thực hành cho được chính sách và nghị quyết của Đảng và Quốc tế Cộng sản”*. Ngày 18-2-1930, trong báo cáo gửi QTCS về việc

thành lập ĐCS Việt Nam, Nguyễn Ái Quốc đã viết: *“Chúng tôi cùng nhau xác định cương lĩnh và chiến lược theo đường lối của Quốc tế Cộng sản”*.

Sau khi ra đời, ĐCS Việt Nam tiếp tục nhận được sự giúp đỡ của QTCS, trực tiếp và tận tình là các đồng chí trong Đông Phương Bộ như Cưu-xi-nhen, Tô-gli-at-ti, Ma-min-xki, Gôt-van, Mác-ty, nhiều nhất là đồng chí Va-xi-li-ê-va, Trưởng phòng Đông Dương. Ở thời điểm khó khăn nhất là khi tổ chức Đảng đã bị tan vỡ sau cao trào cách mạng 1930 - 1931, QTCS đã kêu gọi: *“Những người công sản Đông Dương phải đem ý chí Bôn-sê-vich phấn đấu tiến lên, ... phải đứng mũi, vượt qua phong ba bão táp do đế quốc và bọn phản động gây ra, kiên trì xây dựng và củng cố phong trào cộng sản ở xứ Đông Dương”*. Đồng thời, thông qua ĐCS Liên Xô và ĐCS Trung Quốc, QTCS đã trực tiếp giúp những người cộng sản Việt Nam xây dựng bản *Chương trình hành động của ĐCS Đông Dương* (1932), thành lập *Ban Lãnh đạo hải ngoại* của Đảng và xây dựng *Văn kiện Đại hội I* của Đảng (3-1935). Những việc làm này đã giúp ĐCS Đông Dương từng bước khôi phục lại tổ chức và phong trào đấu tranh. Tiếp đó, tại ĐH VII (7/1935), QTCS những nội dung chỉ đạo về nhiệm vụ cấp bách đối với cách mạng thuộc địa đã tác động trực tiếp đến sự điều chỉnh chiến lược của các ĐCS và thay đổi trong chính sách Mặt trận thống nhất chống phát xít và Mặt trận thống nhất phản đế ở các nước thuộc địa trong đó có ĐCS Đông Dương.

3.4. QTCS là hậu thuẫn vững chắc cho mối quan hệ tương tác giữa cách mạng Đông Dương với cách mạng thế giới, kết nối quan hệ giữa ĐCS Đông Dương với các ĐCS và phong trào công nhân thế giới

Với tinh thần quốc tế chân chính, QTCS đã góp phần đẩy nhanh sự hình thành các ĐCS ở nhiều nước và trở thành hậu thuẫn vững chắc kết nối các ĐCS và phong trào cách mạng thế giới. Trong tác phẩm *Quốc tế thứ ba và địa vị lịch sử của nó* viết vào tháng 4-1919, Lênin cho rằng, QTCS là người thừa kế, kế tục sự nghiệp của Quốc tế I. *“Ý nghĩa lịch sử toàn thế giới của Quốc tế III là ở chỗ, nó đã bắt đầu đem thực hiện khẩu hiệu vĩ đại nhất của Mác, khẩu hiệu tổng kết bước tiến trong một thế kỷ của chủ nghĩa xã hội và của phong trào công nhân, khẩu hiệu biểu hiện thành khái niệm: chuyên chính của giai cấp vô sản”*.

Với cách mạng Việt Nam, thông qua Nguyễn Ái Quốc, chúng ta đã sớm thiết lập được mối quan hệ với QTCS và khi Đảng ngay khi ra đời, trong Chương trình tóm tắt của Đảng đã khẳng định rõ quan điểm: *“Đảng liên kết với những dân tộc bị áp bức và quần chúng vô sản trên thế giới nhất là với quần chúng vô sản Pháp”*. Chính vì vậy, từ năm 1930, ĐCS Đông Dương đã được công nhận là một chi bộ của QTCS, luôn được QTCS giúp đỡ, dìu dắt.

Song song với việc kết nối ĐCS Đông Dương với các ĐCS và cách mạng thế giới, QTCS còn *thiết lập mối quan hệ* quốc tế có lợi cho các tổ chức quần chúng khác như phong trào công đoàn, phụ nữ, thanh niên... đáng kể nhất là những hoạt động của các tổ chức quốc tế do QTCS phái đến thông qua ĐCS Pháp và ĐCS Trung Quốc, hay những tổ chức có quan hệ đến Đông Dương, đặc biệt trong thời kỳ 1932-1938. Chính những mối quan hệ này là nền tảng để ĐCS Đông Dương tiếp tục thiết lập và mở rộng quan hệ với phong trào cách mạng thế giới, giúp cách mạng Đông Dương luôn nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ của quốc tế trong các cuộc đấu tranh cách mạng.

4. Kết luận

Trong 24 năm hoạt động, QTCS đã cơ bản hoàn thành sứ mệnh truyền bá lý tưởng cộng sản và con đường cách mạng vô sản đến giai cấp công nhân và nhân dân lao động trên thế giới. Đi theo con đường đó, cách mạng Việt Nam, đứng đầu là ĐCS Việt Nam đã vượt qua muôn vàn khó khăn vươn tới những thắng lợi to lớn, làm thay đổi lịch sử và vận mệnh của dân tộc. Ngày nay, sau hơn 30 năm đổi mới, Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu hết sức quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh và đối ngoại,... Những thành tựu to lớn đó là minh chứng niềm tin, sự kiên định con đường cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ĐCS Việt Nam và toàn thể dân tộc ta đã lựa chọn. Càng vững bước trên con đường đi tới mục tiêu: dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh chúng ta càng biết ơn công lao to lớn của QTCS đối với cách mạng Việt Nam, càng thấy rõ địa vị lịch sử và giá trị trường tồn mà QTCS đã tạo ra trong lịch sử cách mạng thế giới trong nửa thế kỷ XX.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng 1930 – 1945, Tập 1*, Ban Nghiên cứu Lịch sử Đảng Trung ương, Hà Nội, 1977.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng Toàn tập, Tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng Toàn tập, Tập 2*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002.
4. Hồng Hà, *Bác Hồ trên đất nước Lênin*, Nxb Thanh niên, Hà Nội, 1980.
5. V.I.Lê-nin - *Toàn tập, Tập 38*, Nxb Tiên bộ, Mát-cơ va, 1978.
6. Đinh Xuân Lâm, “*Quốc tế Cộng sản với cách mạng Việt Nam và cách mạng Việt Nam với Quốc tế Cộng sản*”, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số 1-198, năm 2017.
7. Dương Trung Quốc, *Việt Nam những sự kiện lịch sử (1919-1945)*, Nxb Giáo dục, Hà Nội, 2001.
8. Trần Dân Tiên, *Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ Tịch*, Nxb Trẻ, Hà Nội, 2005.
9. Phạm Xanh, *Nguyễn Ái Quốc với việc truyền bá chủ nghĩa Mác – Lênin ở Việt Nam (1921 – 1930)*, Nxb Thông tin lý luận, Hà Nội, 1990.

THE COMMUNIST INTERNATIONAL WITH THE VIETNAMESE REVOLUTION - REMAINING VALUES

Dr. Nguyen Khac Trinh

Summary

In March 1919, in Moscow, V.I.Lenin and revolutionary organizations of the working class founded the Third International (The Communist International). The foundation of the Communist International (Comintern) is acclaimed as a global historical event in the twentieth century as well as a bright spot in the development of the World Revolutionary Movement. On this centenary celebration, once again we acknowledge and re-evaluate the value and contributions of the Comintern to the Vietnamese revolution from the twentieth century down to the present time.

Key words: *the Communist International, the Communist Party, the Proletarian Revolution, the Vietnamese Revolution*